

Byla C-769/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. spalio 21 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgarija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. spalio 7 d.

Kitos proceso šalys:

Spetsializirana prokuratura

Kaltinamosios:

UC

TD

Pagrindinės bylos dalykas

Kaltinamasis aktas, kuriame yra tam tikrų trūkumų, t. y. jame neaiškiai, prieštaringai ir neišsamiai aprašytos nusikalstamos veikos, dėl kurių kaltinamosios buvo patrauktos baudžiamojon atsakomybėn. Šių trūkumų šalinimo priemonės.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese 6 straipsnio išaiškinimas ir nacionalinio įstatymo suderinamumas su šia nuostata.

Prašymas pateiktas remiantis SESV 267 straipsniu.

Prejudicinis klausimas

Ar nacionalinis įstatymas, pagal kurį, kai pateikiamas kaltinamasis aktas su trūkumais (kurio turinys yra neaiškus, neišsamus ar prieštaringas), jokių būdu neleidžiama šių trūkumų pašalinti prokuroro pateiktais patikslinimais parengiamajame teismo posėdyje, kuriame nustatyti trūkumai, tačiau šiuo įstatymu reikalaujama, kad teismas visada sustabdytų bylos nagrinėjimą ir grąžintų bylą prokuratūrai, o ji parengtų naują kaltinamąjį aktą, suderinamas su 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese (OL L 142, 2012, p. 1) 6 straipsniu, su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 2 dalyje nustatytu principu, kad byla turi būti išnagrinėta per kiek įmanoma trumpesnę laiką, su Sąjungos teisės viršenybės ir orumo užtikrinimo principais, jei tokiu atveju smarkiai vilkinamas baudžiamasis procesas, o trūkumus būtų galima iš karto pašalinti teismo posėdyje?

Nurodytos Europos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese; nacionalinio įstatymo suderinamumas su 6 straipsniu

2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Kolev* (C-612/15, ECLI:EU:C:2018:392).

Nurodyti nacionalinės teisės aktai

Nakazatelno protsesualen kodeks (Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – NPK), 246–249 straipsniai, 242, 287, 55, 178, 180 ir 348 straipsniai

Zakon za normativnite aktove (Norminių aktų įstatymas), 46 straipsnio 2 dalis

2002 m. spalio 7 d. *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija) aiškinamasis sprendimas Nr. 2

2018 m. vasario 19 d. *Varhoven kasatsionen sad* aiškinamasis sprendimas Nr. 6

2018 m. spalio 9 d. *Konstitutsionen sad* (Konstitucinis teismas, Bulgarija) sprendimas Nr. 14

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 UC ir TD buvo pareikštas kaltinimas; pirmosios kaltinamosios atžvilgiu – dėl vadovavimo nusikalstamam susivienijimui (kartu su kitais jau nuteistais asmenimis), siekiant bendrai vykdyti nusikalstamas veikas pagal *Nakazatelen kodeks* (Baudžiamasis kodeksas, toliau – NK) 159a straipsnį (prekyba žmonėmis,

šioje byloje – prostitutėmis) šalyje ir užsienyje pasipelnymo tikslu (nusikalstama veika pagal NK 321 straipsnį), antrosios kaltinamosios atžvilgiu – dėl dalyvavimo šiame nusikalstamame susivienijime. Be to, UC kaltinama, kad ji trimis atskirais atvejais, vykdydama nusikalstamo susivienijimo sprendimą, užverbavo tris moteris dirbti prostitutėmis, žadėdama joms finansinę naudą (nusikalstama veika pagal NK 159d straipsnį kartu su 159a straipsnio [2] dalies 6 punktą kartu su 1 dalimi), ir disponavo narkotinėmis medžiagomis (nusikalstama veika pagal NK 354a straipsnį).

- 2 2019 m. balandžio 18 d. buvo pateiktas kaltinamasis aktas, 2019 m. rugsėjo 27 d. įvyko parengiamasis teismo posėdis.
- 3 Išklausęs proceso šalių, teismas parengiamajame teismo posėdyje konstatavo, kad kaltinamajame akte yra trūkumų, t. y. jis yra neaiškus, neišsamus ir jame yra prieštaravimų. Nurodyti šie trūkumai:
- 4 Buvo pateikta prieštaringa informacija apie vietą, kurioje įvykdyta nusikalstama veika pagal NK 321 straipsnį. Išdėstant faktines aplinkybes nurodyta, kad nusikalstamas susivienijimas veikė visoje šalyje, minimi skirtingi miestai (Sofija, Banskas, Plovdivas ir kiti), o baigiamojoje dalyje nurodoma tik Sofija. Vadinasi, nurodant nusikaltimo vietą faktinių aplinkybių aprašymo dalis nesutampa su baigiamąja dalimi: nusikalstama veika vykdyta visoje šalyje ar tik Sofijoje.
- 5 Pateikiama prieštaringa informacija apie tai, kada viena moters buvo užverbuota dirbti prostitute. Išdėstant faktines aplinkybes nurodyta, kad ji buvo užverbuota 2016 m., ši užverbuota moteris prostitucija vertėsi Sofijoje bei Plovdive, be to, 2016 m. vasarą ji dirbo pajūrio kurortuose, o 2016 m. gruodį vėl dirbo Sofijoje; vadinasi, ji turėjo būti užverbuota iki 2016 m. vasaros. Tačiau baigiamojoje dalyje nurodyta, kad UC šią moterį užverbavo 2016 m. gruodį Sofijoje. Vadinasi, nurodant nusikalstamos veikos įvykdymo laiką faktinių aplinkybių aprašymo dalis nesutampa su baigiamąja dalimi: ar nusikalstama veika buvo įvykdyta iki 2016 m. vasaros, ar tų metų gruodį.
- 6 Nėra jokių įrodymų, pagrindžiančių kaltinimą, kad nusikalstamas susivienijimas nusprendė pavesti UC įtraukti į prostituciją tris moteris. Vadinasi, kaltinamasis aktas yra neišsamus.
- 7 Neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis aprašytas neaiškiai, nes tik nurodyta, kad UC bute buvo rastos narkotinės medžiagos, ir neaišku, ar teigiama, kad ji disponavo tomis medžiagomis. Vadinasi, kaltinamasis aktas yra neaiškus.
- 8 Prokuratūra pareiškė, kad ji yra pasiruošusi nedelsiant pašalinti šiuos trūkumus pateikdama reikalaujamus paaiškinimus parengiamajame teismo posėdyje.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad kaltinamasis aktas formaliai būtų teisėtas, jei prokuroras pateiktų šiuos paaiškinimus. Paskui teismas galėtų imtis kitų procesinių veiksmų.

- 10 Vis dėlto šiuo atveju susiduriama su formalia kliūtimi: pagal nacionalinį įstatymą prokurorui neleidžiama kaltinamojo akto trūkumų pašalinti per parengiamąjį teismo posėdį. Nacionaliniame įstatyme reikalaujama sustabdyti bylos nagrinėjimą ir gražinti kaltinamąjį aktą prokuratūrai, kuri turi parengti naują kaltinamąjį aktą ir vėl jį pateikti teismui, kuris jį nagrinės kitame posėdyje, o tokiu atveju byla paprastai nagrinėjama keliais mėnesiais ilgiau.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

Dėl kaltinamojo akto trūkumų

- 11 Kaltinamąjį aktą sudaro kelios dalys: vienoje išdėstomos faktinės aplinkybės ir pareiškiamas kaltinimas, o kita yra baigiamoji dalis, kurioje pateikiamas teisinis vertinimas. Paprastai baigiamojoje dalyje nurodomos svarbiausios aplinkybės, kaip antai nusikalstamos veikos vieta ir laikas, ir nusikalstami veiksmai.
- 12 Jei išdėstytos faktinės aplinkybės ir baigiamoji dalis prieštarauja viena kitai arba nenurodomos teisiniui vertinimui reikšmingos faktinės aplinkybės, tuomet galima teigti, kad kaltinimas pagrįstas nepakankamai aiškiais faktinėmis aplinkybėmis. Todėl šie trūkumai laikomi esminiais proceso pažeidimais, darančiais neigiamą poveikį kaltinamojo teisei sužinoti, kuo jis yra kaltinamas. Proceso taisyklių pažeidimas laikytinas esminiu, jei dėl jo apribojamos kaltinamojo arba kitų proceso šalių procesinės teisės ir šis pažeidimas nėra ištaisomas (NPK 348 straipsnio 3 dalies 1 punktas).
- 13 Pagal NPK 55 straipsnio 1 dalį kaltinamasis turi teisę sužinoti, kokia nusikalstama veika ir kokiais įrodymais remiantis jis yra kaltinamas.
- 14 *Varhoven kasationsen sad* aiškinamojo sprendimo Nr. 2/02 4.2 punkte nurodyta, kad „kaltinamojo akto faktinių aplinkybių išdėstymo dalyje prokuroras privalo nurodyti aplinkybes, kuriomis remiantis nustatomi nusikalstamos veikos sudėties požymiai ir kaltinamųjų dalyvavimas ją vykdant <...> joms taip pat priskiriamas nusikalstamos veikos įvykdymo laikas ir vieta <...> Jei nenurodoma jokia šios kategorijos aplinkybė, pažeidžiamos esminės procesinės taisyklės <...>“.

Nacionalinė esminių procesinių taisyklių pažeidimų šalinimo tvarka, kai pateikiamas neaiškus, neišsamus ir prieštaringas kaltinamasis aktas

- 15 Baudžiamąjį procesą sudaro du etapai – ikiteisminis ir teisminis. Teisminis etapas prasideda nuo kaltinamojo akto pateikimo, kuriame išsamiai išdėstomas kaltinimas atsižvelgiant į faktines ir teises aplinkybes.
- 16 Pateikus kaltinamąjį aktą per du mėnesius paskiriamas parengiamasis teismo posėdis. Šiame parengiamajame teismo posėdyje išsiaiškinamos tam tikros aplinkybės, be kita ko, ir kaltinamojo akto teisėtumas. Šis kvalifikavimas yra

galutinis (pasibaigus terminui apeliaciniam skundai paduoti arba antrosios instancijos teismui patvirtinus sprendimą). Negalima vėliau dar kartą reikšti prieštaravimo dėl kaltinamojo akto teisėtumo.

- 17 Kaltinamojo akto kopija išsiunčiama visoms proceso šalims (kaltinamiesiems ir nukentėjusiesiems), kurie per septynias dienas gali pareikšti pastabas. Parengiamasis teismo posėdis atidedamas iki trijų mėnesių, jei viena iš proceso šalių nesurandama arba kai dar nesibaigė septynių dienų terminas.
- 18 Jei procesas pradamas šiame parengiamajame teismo posėdyje, teismas ir proceso šalys išsiaiškina daug klausimų, be kita ko, ar kaltinamajame akte yra trūkumų (įskaitant neaiškumus, neišsamumą ir prieštaravimus), dėl kurių kaltinimas tampa nesuprantamas. Išklauses proceso šalis teismas priima sprendimą šiuo klausimu.
- 19 Jei teismas konstatuoja, kad kaltinimo akte yra trūkumų (jame yra prieštaravimų, jis neišsamus ar neaiškus), jis sustabdo bylos nagrinėjimą ir grąžina bylą prokuratūrai, nurodydamas pažeidimus (NPK 249 straipsnio 2 dalis).
- 20 Vėl atnaujinamas ikiteisminis tyrimas. Prokuratūrai suteikiamas vienas mėnuo naujam kaltinamajam aktui parengti. Kai kaltinamasis aktas parengiamas, jis pateikiamas teismui. Vėl pradamas teisminis procesas ir vėl kartojami minėti etapai: per du mėnesius paskiriamas naujas parengiamasis teismo posėdis, kviečiamos proceso šalys ir vėl nagrinėjamas kaltinamasis aktas. Jei konstatuojama, kad trūkumai nebuvo pašalinti ar atsirado naujų trūkumų, bylos nagrinėjimas vėl sustabdomas ir byla grąžinama prokuratūrai.

Nacionalinės taisyklės dėl kaltinimo pakeitimo

- 21 Kaltinamajame akte pareikštą kaltinimą prokuratūra gali iš dalies pakeisti, jei įvykdytos šios dvi sąlygos: įvyko parengiamasis teismo posėdis ir pradamas teisminis bylos nagrinėjimas, t. y. renkami įrodymai; taip pat jau buvo surinkti nauji įrodymai, dėl kurių pasikeitė nusikalstamos veikos aplinkybės, todėl iš esmės pasikeitė kaltinamojo akto faktinių aplinkybių išdėstymo dalis pagal NPK 287 straipsnio 1 dalį.
- 22 Pagal NPK 287 straipsnio 1 dalį kaltinimas negali būti iš dalies pakeistas siekiant pašalinti kaltinamojo akto trūkumą, kuris jau buvo nustatytas rengiant kaltinamąjį aktą. Tokie veiksmai laikomi teisės pažeidimu, nes šitaip nesilaikoma įstatyme nustatytos tvarkos kaltinamojo akto trūkumams šalinti.

Nacionalinės taisyklės dėl akivaizdžios faktinės klaidos ištaisymo (NPK 248a straipsnis)

- 23 Akivaizdi faktinė klaida – tai techninis nukrypimas nuo raštu išdėstytos prokuroro valios, kaip antai neteisingai užrašyta pavardė, neteisinga data ar pan. Jei

nustatoma akivaizdi faktinė klaida, teismas paskiria pagrindinio teismo posėdžio datą ir nurodo prokuratūrai ištaisyti klaidą per septynias dienas. Jei prokuratūra nepašalina klaidos per nurodytą terminą, teismas panaikina posėdžio datą ir sustabdo bylos nagrinėjimą, o bylą gražina prokuratūrai, kad ji parengtų naują kaltinamąjį aktą. Vėliau taikoma procedūra, aprašyta 19–21 punktuose.

- 24 Praktiškai šios akivaizdžios faktinės klaidos yra ištaisomos parengiamajame teismo posėdyje prokurorui pateikus paaiškinimą. Klaida ištaisoma, jei teismas nurodo prokurorui, kad nustatyta klaida, o prokuroras teismo posėdyje žodžiu paaiškina, ką jis turėjo omenyje. Todėl bylos nagrinėjimas nesustabdomas ir byla negražinama prokuratūrai, kad pastaroji parengtų naują kaltinamąjį aktą.

2018 m. spalio 9 d. *Konstitutsionen sad* sprendimas Nr. 14

- 25 Ši taisyklė dėl akivaizdžių techninių klaidų ištaisymo buvo sukurta 2017 m. ir ji prieštarauja suformuotai nacionalinės teisės tradicijai, pagal kurią bet koks pavienis procesinių taisyklių pažeidimas rengiant kaltinamąjį aktą, net pats nereikšmingiausias, ištaisomas tik vienu būdu, t. y. sustabdant bylos nagrinėjimą ir gražinant bylą prokuratūrai, kad ji parengtų naują kaltinamąjį aktą. Todėl nauja tvarka buvo iš karto užginčyta *Konstitutsionen sad*.
- 26 *Konstitutsionen sad* padarė išvadą, kad akivaizdžios faktinės klaidos kaltinamajame akte ištaisyimas nėra prilyginamas kaltinamojo akto daliniam pakeitimui, todėl speciali procesinė taisyklė dėl šios klaidos ištaisymo yra pateisinama.
- 27 *Konstitutsionen sad* taip pat paaiškino, kad neteisėta naudotis akivaizdžios faktinės klaidos ištaisymo institutu siekiant iš tikrųjų pakeisti kaltinamąjį aktą.
- 28 Vis dėlto *Konstitutsionen sad*, nagrinėdamas kitą klausimą (t. y. kad aukštesnės instancijos teismas negali panaikinti sprendimo remdamasis kaltinamojo akto trūkumais po to, kai parengiamajame teismo posėdyje šie trūkumai buvo išsamiai aptarti ir šiuo klausimu buvo priimtas galutinis sprendimas), nurodė, kad bylą svarbu išnagrinėti per kuo trumpesnę laiką. Be to, šiame išaiškiniame *Konstitutsionen sad* padarė išvadą, kad kaltinamojo akto trūkumus galima pašalinti pagal NPK 249 straipsnio 4 dalies 1 punktą (įskaitant neaiškumą, neišsamumą ir prieštaravimus) teisiniame proceso etape, t. y. nepanaikinant sprendimo ir negražinant kaltinamojo akto prokuratūrai, kad ji parengtų naują kaltinamąjį aktą.
- 29 Nacionaliniame įstatyme nenumatyta minėtos galimybės pašalinti kaltinamojo akto trūkumus po parengiamąjo teismo posėdžio. Minėta *Konstitutsionen sad* nuomonė nepaskatino iš dalies pakeisti įstatymą ar jurisprudenciją.

Instituto pagal NPK 249 straipsnį reikšmė nacionalinei teisei

- 30 Daugumoje baudžiamųjų bylų parengiamajame teismo posėdyje konstatuojama, kad kaltinamasis aktas yra prieštaringas, neaiškus ir neišsamus. Todėl tenka sustabdyti bylos nagrinėjimą ir grąžinti bylą prokuratūrai. Dėl šio reikalavimo bylos nagrinėjimas užsitęsia kelis mėnesius. Kai kuriais atvejais ši kaltinamojo akto trūkumų šalinimo procedūra kartojama kelis kartus.
- 31 Daugeliu atveju šiuos trūkumus būtų galima iš karto pašalinti ir išvengti kelis mėnesius trunkančio bylos vilkinimo.

Išaiškinimas teisinės spragos atveju

- 32 Jei norminis teisės aktas yra neišsamus, tais atvejais, kurie nėra reglamentuojami šiuo teisės aktu, taikomos nuostatos, susijusios su panašiais atvejais, jei tai atitinka šio teisės akto tikslą. Jei tokių nuostatų nėra, teisiniai santykiai reglamentuojami laikantis pagrindinių Bulgarijos Respublikos teisės principų (*Zakon za normativnite aktove* 46 straipsnio 2 dalis).

Šaukimo į teismą taisyklės

- 33 Proceso dalyviai, įskaitant kaltinamąjį ir nukentėjusįjį, šaukiami į teismą raštu. Šaukimas į teismą – tai popieriaus lapas, ant kurio išspausdintas tekstas. Jame nurodytas asmens vardas ir pavardė, jo procesinis statusas, t. y. jis kviečiamas kaip kaltinamasis ar nukentėjusysis, ir jo teisės bei pareigos. Šaukimas dedamas į skaidrų voką, jo turinys jokia būdu nėra nuslepiamas nuo trečiųjų asmenų, kuriems nėra skirtas šis šaukimas. Jei atitinkamas asmuo nerandamas ieškomo adresu, šaukimas pristatomas tam tikriems tretiesiems asmenims, kad jie perduotų šaukimą adresatui. Asmenys, kurie perduoda šaukimą, mato šaukimo tekstą.

Baudžiamosios bylos išnagrinėjimo per kuo trumpesnį laiką reikšmė

- 34 Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo principas pagrįstas reikalavimu išnagrinėti bylą per kuo trumpesnį laiką (NPK 22 straipsnio 1 dalis).
- 35 Pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį byla turi būti išnagrinėta per įmanomai trumpiausią laiką. Keliuose sprendimuose Europos Žmogaus Teisių Teismas kritikavo bylos grąžinimą prokuratūrai, kad ji parengtų naują kaltinamąjį aktą, jei aktas grąžinamas pradėjus nagrinėti bylą iš esmės, taip pat antrojoje ar trečiojoje instancijoje.

Sąsajos su byla C-612/15

- 36 Šis klausimas iškeltas remiantis argumentais, kurie nurodyti 2018 m. birželio 5 d. Teisingumo Teismo sprendime *Kolev* (C-612/15) ir kuriais grindžiama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prielaida, kad nacionalinė teisė neatitinka Sąjungos teisės tokiu atveju, kai joje nėra numatyta veiksminga tvarka kaltinamojo akto trūkumams šalinti.
- 37 Prejudiciniu klausimu siekiama išsiaiškinti, kokią procedūrą taikant galima tinkamai pašalinti kaltinamojo akto trūkumus. Nacionalinis sprendimas yra „žingsnis atgal“, t. y. bylos nagrinėjimas sustabdomas ir byla gražinama į ikiteisminį etapą, kuriame reikia parengti naują kaltinamąjį aktą ir iš naujo pateikti jį teismui, pradėti naują teismo procesą ir surengti naują parengiamąjį teismo posėdį bei iš naujo nagrinėti kaltinamąjį aktą, kai ši procedūra daugeliu atveju kartojama kelis kartus.
- 38 Tačiau iš tam tikrų Sprendimo *Kolev* (C-612/15) argumentų galbūt būtų galima spręsti, kad Teisingumo Teismui atrodo teisėtas ir kitoks trūkumų šalinimo būdas, t. y. „žengiant žingsnį pirmyn“, kai teismas iš karto, kai tik nustato šiuos trūkumus, dar vykstant teismo posėdžiui suteikia prokurorui galimybę pašalinti trūkumus (žr. to sprendimo 67, 71, 741, 94 ir 95 punktus).
- 39 Po to, kai buvo paskelbta išvada byloje C-612/15 nacionalinis įstatymas buvo iš dalies pakeistas: buvo numatytas parengiamasis teismo posėdis, t. y. nacionalinis teismas jau yra įpareigotas pradėti teisminio nagrinėjimo etapą, šiame parengiamajame teismo posėdyje nustatydamas (atsižvelgdamas į atitinkamus gynybos argumentus) visus galimus kaltinamojo akto trūkumus. Pirmasis Teisingumo Teismo sprendimo *Kolev* (C-612/15) 67 punkte minėtas veiksmas („<...> pradėti teisminį bylos nagrinėjimą“) pagal nacionalinį įstatymą jau yra privalomas.
- 40 Vis dėlto pagal nacionalinį įstatymą neleidžiama atlikti antrojo veiksmo, t. y. teismui „pačiam pašalinti pažeidimus“. Pagal nacionalinį įstatymą neleidžiama teismui, kuris aiškiai nurodė nustatytus trūkumus, tame pačiame teismo posėdyje suteikti prokurorui galimybės ištaisyti šiuos trūkumus ir vėliau tame pačiame teismo posėdyje, atsižvelgiant į gynybos pastabas, patikrinti, ar klaidos tikrai ištaisytos.

Dėl Sąjungos teisės taikymo pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms

- 41 Dėl Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 1 dalies antro sakinio taikymo. Šia nuostata reikalaujama „nedelsiant“ informuoti apie kaltinimus. Todėl keltinas klausimas, ar šis reikalavimas įvykdytas, jei pagal nacionalinį įstatymą dirbtinai delsiama pašalinti trūkumus teikiant informaciją apie kaltinimus. Konkrečiau kalbant, jei prokuroras byloje, panašioje į pagrindinę bylą, išreiškia norą pašalinti kaltinamojo akto trūkumus (prieštaravimus, neaiškumą, neišsamumą), pagal nacionalinį įstatymą jis to padaryti negali.

- 42 Pagal Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 3 dalį išsami informacija apie kaltinimus turi būti suteikta ne vėliau kaip iki kaltinamojo akto perdavimo teismui. Teisingumo Teismas jau Sprendimo *Kolev* (C-612/15) 99 punkte nurodė, kad išsami informacija apie kaltinimus turi būti pateikta iki tol, kol dar nepradėta nagrinėti kaltinimų iš esmės. Vadinasi, Teisingumo Teismas pritaria tam, kad informacija būtų suteikiama po to, kai byla iškeliamą teisme, konkrečiau – parengiamajame teismo posėdyje, kuriame nagrinėjamas kaltinamojo akto trūkumų klausimas. Taigi iš Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 3 dalies, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas Sprendimo *Kolev* (C-612/15) 99 punkte, galima spręsti, kad niekas netrukdo šalinti trūkumus parengiamajame teismo posėdyje.
- 43 Nacionaliniame įstatyme ši galimybė kategoriškai atmetama, nes jame teisė gauti informaciją apie kaltinimus išaiškinama siauriau ir pažodžiui, t. y., kad išsami informacija apie kaltinimus turi būti pateikta teismui perduotame kaltinamajame akte; vėliau, t. y. ištaisant kaltinamojo akto klaidas parengiamajame teismo posėdyje, informacijos pateikti negalima. Jei kaltinamajame akte yra trūkumų, bylos nagrinėjimas sustabdomas, byla grąžinama prokuratūrai, pastaroji parengia naują kaltinamąjį aktą ir pateikia jį teismui. Vadinasi, išsami informacija apie kaltinimus pateikiama nauju kaltinamuoju aktu, kai jis pateikiamas teismui¹.
- 44 Todėl keltinas klausimas, ar šis siauresnis kaltinamojo teisės į informaciją apie kaltinimus išaiškinimas nacionalinėje teisėje atitinka tikrąją Direktyvos 2012/13 6 straipsnio 3 dalies prasmę.
- 45 Pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio 2 dalį byla turi būti išnagrinėta per kiek įmanoma trumpesnę laiką. Keltinas klausimas, ar pagrįstas nacionaliniame įstatyme įtvirtintas delsimas pašalinti kaltinamojo akto trūkumus, nes šis delsimas gali trukti nuo kelių mėnesių iki kelerių metų. Šis delsimas atsiranda dėl privalomo nacionalinės teisės reikalavimo, kad byla būtų pradėta nagrinėti tik remiantis nepriekaištingu kaltinamuoju aktu, ir dėl nesuteiktos galimybės šį aktą ištaisyti jau pradėjus teismo procesą.
- 46 Pagal SESV 82 straipsnio 2 dalį direktyvomis galima nustatyti tokias minimalias taisykles, kurios netrukdytų valstybėms narėms išlaikyti didesnę apsaugos lygį; šiose direktyvose atsižvelgiama į skirtingas valstybių narių teisinės tradicijas. Todėl keltinas klausimas, ar nacionalinė taisyklė neturi pirmenybės Direktyvos 2012/13, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas byloje C-612/15, atžvilgiu, nes nacionalinė taisyklė užtikrina tapatų ar net aukštesnę apsaugos lygį ir yra pagrįsta nacionalinėmis teisinėmis tradicijomis.
- 47 Kaltinamasis gauna kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu tą pačią informaciją apie kaltinimus (pateikiami paaiškinimai, jei kaltinamasis aktas yra neaiškus, neišsamus ir prieštaringas). Šie paaiškinimai gali būti pateikiami iš karto teismo

¹ Taikomos dvi išimtyt: akivaizdžios faktinės klaidos ištaisymas ir kaltinimo pakeitimas surinkus naujus įrodymus.

posėdyje (remiantis Teisingumo Teismas išaiškinimu byloje C-612/15, Direktyvoje 2012/13 tokia galimybė leidžiama), tačiau jie gali būti pateikti ir uždelsus kelis mėnesius, kaip reikalaujama pagal nacionalinį procesą.

- 48 Be to, galima daryti prielaidą, kad nacionalinė teisė užtikrina aukštesnį apsaugos lygį, nes pagal nacionalinę tvarką ištaisytas kaltinimas pateikiamas vientisame tekste, o ištaisyus kaltinamojo akto trūkumus teismo posėdyje atsiranda du tekstai: pradinis kaltinamasis aktas su trūkumais ir jo paaiškinimai. Vadinasi, kalbant apie teisę į informaciją, pasakytina, kad pagal nacionalinį įstatymą užtikrinama apsauga yra tapati apsaugai, nustatoma pagal Direktyvą 2012/13, ar net už ją geresnė.
- 49 Be to, pagal SESV 82 straipsnio 2 dalį reikia atsižvelgti į nacionalines teises tradicijas. Pagal nacionalinį teisės supratimą labai svarbu pradėti teismo procesą remiantis kaltinamuoju aktu be trūkumų. Nors *Konstitutsionen sad*, remdamasis būtinybe laikytis trumpiausio termino ir proceso logika, atkreipė dėmesį į tai, kad Konstitucijai neprieštarautų galimybė leisti pašalinti kaltinamojo akto trūkumus per teismo procesą, į šį išaiškinimą neatsižvelgė nei teisės aktų leidėjas, nei teismai.
- 50 Todėl keltinas klausimas, ar nacionalinis įstatymas, kuriuo atmetama galimybė paaiškinti kaltinamąjį aktą per teismo procesą ir taip prieštaraujama Sprendimui *Kolev* (C-612/15), prieštarauja Sąjungos teisės viršenybės principui.
- 51 Dėl orumo užtikrinimo principo. Jis išreiškiamas dviem būdais. Pirmiausia užtikrinamas žmogaus orumas pagal ESS 2 straipsnį ir Chartijos 1 straipsnį. Nacionalinės taisyklės dėl šaukimo į teismą įteikimo suteikia tretiesiems asmenims galimybę sužinoti, kad atitinkamas asmuo yra kaltinamasis baudžiamojoje byloje arba nukentėjo nuo nusikalstamos veikos. Kuo dažniau asmuo šaukiamas į teismą, tuo didesnė tikimybė, kad tretieji asmenys apie tai sužinos. Todėl žmogaus orumui būtų padarytas mažesnis neigiamas poveikis, jei nebūtų taikomas reikalavimas sustabdyti bylos nagrinėjimą ir grąžinti bylą prokuratūrai, kad ji parengtų naują kaltinamąjį aktą. Antra vertus, kalbama apie profesinį orumą pagal Chartijos 31 straipsnį – šiuo atveju apie profesinį teisėjų ir prokurorų orumą. Nacionalinis įstatymas, nesuteikiantis galimybės taikyti procesinę priemonę, kuria būtų galima nedelsiant pašalinti procesinius kaltinamojo akto pažeidimus, nors to pageidauja ir kaltintojai, ir gynėjai, o teismas laiko šią priemonę tinkama, sukelia nusivylimą savo profesija. Įstatymas, kuriuo teismai įpareigojami laikytis trumpiausių terminų, bet kuriuo paskui iš jų atimama akivaizdi ir tinkama teisės priemonė (kaltinamojo akto trūkumų ištaisyimas per teismo posėdį, kuriame buvo nustatyti šie trūkumai) ir jie įpareigojami taikyti kitą teisės priemonę, dėl kurios sugaištami keli mėnesiai, pažeidžia jų profesinį orumą.

Dėl praktinio prejudicinio sprendimo poveikio

- 52 Nei direktyvos 6 straipsnis, nei Chartijos 47 straipsnio 2 dalis nereglamentuoja kaltinamojo akto turinio trūkumų šalinimo procedūros, todėl šios nuostatos

neveikia tiesiogiai. Prašomas Teisingumo Teismo išaiškinimas negali paskatinti sukurti naujo nacionalinio kaltinamojo akto trūkumų ištaisymo instituto, nes Teisingumo Teismo sprendimas negali būti tas pagrindas, kuriuo remiantis parengiamajame teismo posėdyje šalinami trūkumai.

- 53 Vis dėlto prašomas išaiškinimas gali tapti akstinu, kuriuo remdamasis prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pats išaiškintų nacionalinę teisę ir padarytų išvadą, suderinamą su Teisingumo Teismo išvadomis dėl tinkamų procesinių veiksmų šalinant kaltinamojo akto trūkumus. Konkrečiai kalbama apie galimybę, kad Teisingumo Teismas nuspręš, jog NPK 248 straipsnio 5 dalies 2 punkto nuostatos kartu su 1 dalies 3 punkto nuostatomis ir kartu su 249 straipsnio 4 dalies 1 punkto nuostatomis (jei kaltinamajame akte nustatomi trūkumai, bylos nagrinėjimas sustabdomas ir byla gražinama prokuratūrai, kad ji parengtų naują kaltinamąjį aktą) neatitinka Sąjungos teisės, jei jos taikomos visuotinai ir be išimčių visais atvejais, net jei nustatyti trūkumai galėtų būti pašalinti parengiamajame teismo posėdyje prokurorui iš karto pateikus paaiškinimus. Tokiu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turėtų teisę netaikyti šių nuostatų. Remiantis nacionalinėmis aiškinimo taisyklėmis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas taikytų panašiausią nacionalinį teisės institutą, t. y. institutą, pagal NPK 248a straipsnio 1 dalį skirtą akivaizdžiai faktinei klaidai ištaisyti. Todėl prokuroras turėtų galimybę iš karto (jei reikia, per septynias dienas) pašalinti trūkumus. Tik tuomet, kai prokuroras negalėtų pašalinti šių trūkumų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas sustabdytų bylos nagrinėjimą ir gražintų bylą, kad būtų parengtas naujas kaltinamasis aktas. Šis aiškinimas taip pat atitiktų *Konstitutionsen sad* sprendimą šiuo klausimu.
- 54 Be to, Teisingumo Teismo išaiškinimas būtų labai reikšmingas pagrindinę bylą nagrinėjantiems nacionaliniams antrosios arba trečiosios instancijos teismams, tikrinantiems, ar buvo užtikrinta kaltinamojo teisė į informaciją. Konkrečiau kalbant, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad pašalinus trūkumus per parengiamąjį teismo posėdį buvo užtikrinta kaltinamojo teisė sužinoti, koks kaltinimas jam pareikštas, tuomet aukštesnės instancijos teismai negalėtų panaikinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo sprendimo dėl bylos esmės remdamiesi argumentu, kad ši teisė buvo pažeista. O ši teisė yra pažeidžiama tuomet, kai kaltinamojo akto trūkumai nėra pašalinami laikantis nacionalinio įstatymo reikalavimų, todėl trūkumų pašalinimas laikomas negaliojančiu. Taip būtų užtikrinta, kad nacionalinis įstatymas būtų taikomas atsižvelgiant į Teisingumo Teismo išaiškinimą.
- 55 Galiausiai Teisingumo Teismo išaiškinimas paskatintų nacionalinės teisės aktų leidėją atitinkamai iš dalies pakeisti taisyklės dėl kaltinamojo akto trūkumų šalinimo.